

حضرت معصومه (ع)
و
شهر قم

محمد حکیمی

دفتر نشر فرهنگ اسلامی

فهرست

پیشگفتار ۹

بخش نخست:

ایران و اسلام ۱۳

۱. زمینه‌های گرایش به اسلام ۱۴

۲. پذیرش انتخابی اسلام ۱۶

۳. نمونه‌هایی از تعالیم آسمانی ۲۰

۴. گرایش به تشیع ۳۰

۵. پاسداری و قدرشناسی ۳۱

بخش دوم:

حضرت معصومه (ع) و هجرت به ایران ۳۵

ا - «قم» و پیشینه‌های درخشان ۳۶

ب - امام رضا (ع) به سوی ایران ۴۰

۱. هجرت حضرت معصومه (ع) به ایران ۴۱

۲. زنان بزرگ تاریخ ۴۲

۳. حضرت معصومه در سخن امامان ۴۳

۴. سخن «محدث قمی» ۴۶
۵. حوزه علمی «قم» ۴۸
۶. آثار حرمها و بقاع مطهر ۴۹

بخش سوم:

- شهر قم ۵۵
- ارزیابی نظام شهری ۵۶
۱. سیمای ظاهری و نظام شهری ۶۶
- أ - نظافت و بهداشت ۶۶
- ب - رودخانه «قم» ۶۷
- ج - راه آهن در داخل شهر ۶۸
- د - قبرستانهای «قم» ۶۹
- ه - فضای سبز ۶۹
- و - مناطق مستضعف نشین ۷۱
۲. سیمای معنوی و تربیت اسلامی ۸۰
- أ - تربیت اخلاقی و انسانی ۸۰
- ب - تربیت نوباوگان ۸۷
- ج - سه اصل محوری ۸۹
۱. حقوق انسان ۹۰
۲. تحکیم روابط اجتماعی ۹۴
۳. تعهد و مسئولیت ۱۰۲
- د - مسئولیت شهر قم و مردم آن ۱۱۵
- ه - شهر علم، شهر آرامش ۱۲۱
- و - زنده نگهداشتن خاطره شهیدان ۱۲۴
- مسجد «جمکران» ۱۲۷

پیشگفتار

در مدت چهار سالی که در شهر قم و در جوار آستانه مقدسه حضرت فاطمه معصومه «ع» به سر بردم، همواره در این اندیشه بودم که نعمتها و موهبتها و الطاف بیکرانه این بانو را چگونه شکر گزارم، و وظیفه بندگی خویش را چگونه ادا کنم. گهگاه نیز به این شهر و موقعیت آن و شرایط زندگی در آن و چگونگی آب و هوا و موقعیت جغرافیایی و وضعیت شهری آن اندیشیده‌ام، که این شهر که در جوار این مرقده مطهر واقع است، و با این مرکزیت و آوازه جهانی که دارد لازم است از چگونگیهای مادی و معنوی شایسته‌تری برخوردار باشد، تا با موقعیت جهانی که دارد تناسب بیشتری یابد، و مردمانی که از دور و نزدیک، شیوه رفتار و اخلاق اجتماعی مردم آن را می‌بینند، بیشتر علاقه‌مند شوند، و در هر سفر به این سرزمین ره‌توشه‌های مادی و معنوی

ارزنده‌ای با خود به ارمغان ببرند، و فرهنگ و اخلاق عمومی، نظافت، بهداشت و تربیت و رفتار انسانی و دیگر مسائل این شهر، درس آموز دیگر آبادیها و مردمان گردد.

در این باره‌ها مسائل و مطالبی بنظر می‌رسید؛ تا اینکه توفیق دست داد تا در فرصتی شتابزده، گزاره‌ای کوتاه، از عظمت و منزلت خدایی دخت والا گهر حضرت موسی بن جعفر «ع» به نگارش آورم، و با این قلم نارسا، اندکی در معرفی این چهره بزرگ از خاندان پیامبر «ص» بکوشم. گرچه متأسفانه دوران خفقان هارونی، کمتر امکان تجلی و شکوفایی به فرزندان امام کاظم «ع» داد، و آنان همواره تحت نظر و مراقبت قرار داشتند و نتوانستند آشکارا در جامعه وارد شوند و دانش و معنویت و انسانیت‌های خود را در میان مردمان بگسترانند و جامعه‌های آرمانی و انسانهای با فرهنگ و تربیت شده‌ای بسازند. از این رو آغاز و انجام و دوران زندگانی این شخصیتها در هاله‌ای از ابهام فرو رفته و تاریخ نتوانسته است سطور بیشتری در شرح حال آنان بنگارد. با این وصف، امامان ما به خاطر مقام والای این بانوی بزرگ، حضرت را شناساندند و امام صادق «ع»، و امام رضا «ع» و امام جواد «ع» با سخنان خود قدر منزلت این بانو را بیان داشتند، تا در میان شیعیان ناشناخته نماند.

اکنون، به پاس نعمت بزرگ حضور در این

مأمن و زندگی در سایهٔ مرقد مطهر حضرت معصومه «ع»، این نوشته به نگارش آمد و به صورت رسالهٔ حاضر عرضه شد. امید که مقبول درگاه آن بانوی بزرگ قرار گیرد؛ همچنین فرزندگان متعهدی را که به این شهر و اهمیت آن می‌اندیشند به تلاشی پیگیر وادارد، تا برای دگرگونی سیمای مادی و معنوی این شهر بکوشند، و آن را با برنامه ریزی دقیق، در ابعاد نظام شهری و تربیتهای انسانی، شایستهٔ انقلاب و موقعیت جهانی آن بسازند.

و این رساله را در سه بخش می‌آوریم:

۱. حضور اسلام در ایران و زمینه‌های اسلام‌گرایی ایرانیان و پایداری و فداکاری آنان برای این آئین.

۲. هجرت حضرت معصومه «ع» به ایران و زمینه‌ها و آثار آن.

۳. شهر قم و سیمای مادی و معنوی آن، و بررسی کوتاه معیارهای لازم برای دگرگونی در نظام ظاهری و باطنی این شهر.

۱۳۶۵/۲/۵

۱۵ شعبان ۱۴۰۶